

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

De Testibvs Cogendis Vel Non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

ANNO
CHRISTI
1179

terit ergo in eo casu, appellatione cessante, procedi, in quo ante mortem mandatoris lis fuerit per conquestionem & responsonem partium contestata. Vbi autem mors mandatoris, lite contestata, præcessit, penitus subsistatur, siue fuerit, siue non fuerit appellationis obstaculum interiectum.

DE TESTIBVS COGENDIS Pars VIII.
VEL NON.

CAP. I.

Idem Alexander.

CVM super causa quæ vertitur inter venerabiles fratres nostros Prænestinum episcopum, & dilectum filium nostrum abbatem, sit testimonium vestrum necessarium, & veritati contingat: præsentium auctoritate vobis præcipimus, quatenus quarta feria proximæ hebdomadæ perhibitori testimonium veritati, omni occasione & excusatione cessante, vos apostolico conspectui præsentetis. Si vero tunc non veneritis, sciatis ab officio & beneficio apostolica auctoritate vos suspensos: & si non sic veneritis, excommunicationis sententiam poteritis formidare.

CAP. II.

Idem Capuano episcopo, & abbati sanctæ Lucie, & priori sanctæ Crucis.

Causam quæ inter N. & O. monachos super electione de utroque facta in monasterio diutius est agitata, experientia vestræ committimus audiendam, & appellatione remota, sine debito terminandam. Ideoque dilectioni vestræ, &c. quatenus partes ante præsentiam vestram conuocetis, & susceptis attestacionibus vtriusque partis, quæ ab aliis iudicibus sunt receptæ, testes alios, si qui idonei sunt, admittentes, nisi attestaciones ipsæ sint publicatæ, & rationibus hinc inde auditis diligenter & cognitis, causam ipsam, sublato appellationis remedio, sine debito terminetis.

Post publicationem attestacionum, producendi locum non esse.

CAP. III.

*Idem R. Cantuariensi archiepiscopo, & R. VVigornien-
nensi episcopo.*

14. Quæst.
2. Super
pru.

Cum nuntius canonicorum de Plinteim, & nuntius Ioelis militis, &c. & infra: Præterea non lateat prudentiam vestram, quod prædicti canonici non sunt a ferendo testimonio super proprio negotio ecclesiæ suæ repellendi, nisi alia rationabilis causa impediatur.

CAP. IV. *Idem Tarraconensi archiepiscopo.*

Quid si ante damnati, post restituti: vel nõ dånati perfecte pænitent?

Super eo quod quæsiuisti a nobis, vtrum testes illi sint reprobandi in causa criminali vel ciuili, quibus ab aduersa parte crimina opponuntur, tuæ prudentiæ respondemus: quod si etiam aut non sunt conuicti, aut confessi de criminalibus illis, dummodo inde * communicantur, non debent admitti. * conuicti, canur,

CAP. V. *Idem VVigornien-
nensi episcopo.*

Scripta vero authentica, si testes inscripti decesserint, nisi forte per manum publicam fuerint facta, ita quod publica appareant, aut sigillum authenticum habuerint, per quod possint probari, non videntur nobis alicuius firmitatis robur habere.

CAP. VI.

*Idem VVintonien-
nensi episcopo, in capite, Suggestum.*

Porro si quis crimen obiicit testi qui contra ipsum producit, vt eum in ciuilibus causis repellere possit, eodem modo * afferendo testimonium audiendus est, etsi crimen ciuilitate probare poterit, ad testimonium contra ipsum ferendum non est aliquatenus audiendus, sed propter hoc non debet puniri; quemlibet autem ad perhibendum testimonium veritati, Romana ecclesia minime cogere consuevit.

CAP. VII. *Idem Bononien-
nensi episcopo.*

Super eo quod certificari desideras, an si aliquis de aliquo facto manifesto ante iudicem conueniatur, hi qui facto interfuerint, cogendi sint ad ferendum testimonium ve-

ANNO
CHRISTI
1179.

ritati: prudentia tua volumus innotescere, quod si factum est manifestum, non eget testium depositionibus declarari: cum manifesta, sicut tua non ignorat discretio, probationem vel ordinem iudicarium non requirant. Vnde si manifestum non est, & is qui conuenitur, factum negauit, testes qui interfuerunt facto, ex consuetudine Romanae ecclesiae monendi sunt, non cogendi, ad testimonium ferendum veritati: nisi forte timore aduersae partis constaret iudicia ferendo testimonio reuocari, licet de rigore humani iuris ad hoc forte possint compelli. Si vero presbyter vel clericus alius aliquem laicum de rebus suis vel ecclesiae impetierit, & laicus res ipsas non esse ecclesiae vel presbyteri, aut clerici, qui eum exinde impetit, sed suas proprias asseuerat, laicus ipse debet de rigore iuris super hoc ad forense iudicium trahi, cum actor semper forum rei sequatur, licet in pluribus partibus aliter de consuetudine fiat.

l. q. i. Manifesta.

In quo casu testes cogendi.

CAP. VIII.

Idem Salernitano archiepiscopo. Pars capituli, Licet pater.

De cetero laicos in accusationem vel testimonium contra clericum in criminali causa non esse aliquatenus admitte-
ndos, censura sacrorum Canonum manifestius edocet: nisi forte suam vel suorum iniuriam persequantur, nec tunc etiam ad testimonium, sed ad accusationem possunt admitti.

CAP. IX. *Idem eidem in eadem epistola.*

In causis ecclesiasticis vel ciuilibus ultra tertiam productionem non debent testes produci, nisi adhibita quadam solennitate, quae in legibus inuenitur expressa: & super dictis testium, cum fuerint publicata, potest publice disputari.

CAP. X.

Idem praeposito & canonicis Eburdinensis ecclesiae.

Cum tu fili praeposite, cum quibusdam canonicis tuis, & frater noster venerabilis archiepiscopus pro causa quae inter vos & ipsum vertebatur, in nostra essetis praesentia constituti, archiepiscopo asserente, quod vos ante appellationem excommunicasset, & postulante sententiam suam

confirmari: e contra proposuisti, quod post appellationem in vos sententiam excommunicationis protulisset, & ob hoc duxisti nullius momenti fuisse: adiecisti etiam tam tu, quam altera pars, quod testes fuerunt hinc inde producti, & attestations eorum receptæ. Nos autem auditis & cognitis rationibus & allegationibus vtriusque partis, & attestationsibus inspectis diligenter, cum constaret vestros testes iurasse, quod post appellationem sententia in vos lata fuisset: & testes archiepiscopi iuramento confirmassent, quod ante appellationem sententiam in vos tulerit: dicta testium benigne interpretari, ac providere volentes ne de periurii reatu notentur: quia vtrumque verum esse potuit, quod post primam appellationem & ante secundam sententia lata fuerit: de communi consilio fratrum, eandem sententiam denuntiamus & decernimus non tenere. Vt autem hic nostræ diffinitionis, &c.

Testium dicta quomodo interpretanda.

CAP. XI. *Idem Rothomagensi archiepiscopo.*

Transmissæ nobis literæ tuæ continebant, quod cum Nicolaus Sagantinus vsque ad iuuentutem puerum quemdam nutriuisset, vxore sua nondum matrimonio desponsata cum eo cohabitante, postmodum ipsam, sicut creditur, legitime desponsauit, & de ipsa filios sustulit. Quibus paternam hereditatem petentibus, prædictus iuuenis contradicit, dicens se filium & heredem, quamuis a vicinia, quæ ipsum filium eorum credebant, spurius diceretur. Prædictus vero Nicolaus & vxor eius Mathildis, præfatum iuuenem spurium suum aut legitimum filium omnino negabant, sed dicebant quod pietatis intuitu eum nutriuissent. Cum autem quæstio coram te mota est, & prædictus iuuenis pro eo quod iuri stare nolebat, vinculo excommunicationis sit adstrictus, quid de hoc agere debeas, nos consulere voluisti. Super quo ita consultationi tuæ taliter respondemus, quod in tali casu standum est verbo viri & mulieris, nisi certis indiciis & testibus prædictum iuuenem tibi constiterit eorum esse filium.

In causa filiationis cōtra communem viciniam opinionem, viri & mulieris verbo standum.

CAP. XII. *Idem Placentino episcopo.*

Fraternitatis tuæ literis nos consuluisti, vtrum noui testes super quæstione iudicata, in qua testibus renuntiatum

ANNO
CHRISTI
1179.

tum fore ex vtraque parte constat, sint recipiendi: & vtrum testibus in prima causa receptis, præter causam appellationis liceat aliquid noui proponere super quaestionibus iudicatis. Licet igitur nobis ex his non plene innotuerit, vtrum testes super eisdem vel nouis capitulis a partibus desiderantur induci; quia tamen iurisprudentium copiam non habebant, nos super hoc consulere voluisti: hoc tibi duximus respondendum, quod si in prædicta causa contigerit emergere capitula, super quibus aliqua partium voluerit novos testes inducere, vel per iam receptos aliquid comprobare, eos credimus super nouis dumtaxat capitulis fraternitatem tuam posse recipere, receptis prius ab ipsis secundum formam recipiendorum testium iuramentis.

CAP. XIII.

Idem Exoniensi episcopo & abbati sancti Albani.*

Innotuit nobis R. quod VV. clericus capellanum eius & alios quamplures de testibus suis iuramento adstrinxit, quod nec testimonium vel consilium vel auxilium eidem R. contra ipsum præberent. Ideo publica auctoritate vobis iniungimus, vt si testimonium illorum publicatum non est, & non est abrenuntiatum testibus, eos qui sunt iuramento adstricti, & alios, si necesse fuerit, idoneos, quos ipse in testimonium produxerit, recipere non postponatis.

Casus vbi aliquis contra iuramentum suum licite venire possit.

CAP. XIV. *Idem decano Cicestrensi.*

Literas* Exoniensis episcopi suscepimus, continentes quod cum VV. clericus ad præsentiam VVilhelmi nobilis viri accessisset, orans & supplicans, vt eum in personam eiusdem ecclesie admitteret, quidam clericus E. nomine, in eadem inuentus est ministrare, dicens se a bonæ memoriæ R. prædecessore suo legitime institutum. VV. vero obiiciebat, etiamsi facta fuit institutio, prædictum E. non posse inniti, quia capellano domini personatum renuntiavit, & sub annua pensione ab illo tamquam a persona vicariam recepit, & sic post obitum illius ecclesiam vacare asseueravit. Sed quia verisimilitudinem non habet, quod prædictus E. personatum ecclesie prælibatæ capellano

Concil. Tom. 27.

Aaaa

prænominati R. cesserit, & ab eo ipsius ecclesiæ vicariam acceperit, præuideas attentius, vt memorati VV. super hoc probationem recipias, nisi hoc communis fama loci habeat, vel tales personæ appareant, de quibus verisimile sit quod non debeant deierare: Quoniam sæpe contingit, quod testes corrupti precio facile inueniantur ad falsum testimonium proferendum.

CAP. XV.

*Idem abbati & fratribus monasterii sancti Michaelis de * Matura.*

Causam quæ vertitur inter vos & dilectos filios nostros, plebanum & clericos plebis sanctæ Mariæ de * Matura, iam pridem filiis n. * Volterrano archiepiscopo & abbati de Spongia commisimus, appellatione remota, sine debito terminandam. Cumque vtraque pars propter hoc in eorum præsentia esset constituta, & testes essent hinc inde recepti, & eis ab vtraque parte renuntiatum, & attestationses vtriusque partis publicatæ, quoddam priuilegium nuper a nobis impetratum in medium protulistis, asserentes vos quædam alia munimenta a nobis impetrasse, quarum rationes prædictæ plebis obscurare & impedire videntur, quod causa ipsa nondum potuit terminari. Quia vero sollicitudini nostræ incumbit, vtrique ecclesiæ iura sua conseruare integra, ac litibus & contentionibus finem imponere, iudicibus ipsis præcipiendo mandamus, vt partes ante suam præsentiam conuocent, & super aliis capitulis, si qua alia sint, ab his super quibus testes sunt recepti, & eorum attestationses publicatæ, rationes diligenter hinc inde audiant, & testes, si qui idonei fuerint, recipiant, & in illis capitulis nuper per nuntios vestros a nobis impetratis, quæ continentur in priuilegio nostro, vel in aliis literis quas vobis indulsumus, postquam causam ipsam eisdem commisimus, prædictæ causæ impedimentum præstantibus, concordia vel iustitia mediante, decident. Et quia venerabilis frater noster Florentinus episcopus per suas literas nobis intimauit, quædam capitula priuilegio nostro, quod monasterio vestro nuper indulsumus, esse inserta, quæ obuia rationi videntur: per præsentia scripta vobis præcipimus, mandantes, quatenus

ANNO
CHRISTI
1179.

privilegium illud, sicut gratiam sancti Petri & nostram
caram habetis, cum nuntio vestro, qui ad nos secure cum
eodem veniat, dilatione & occasione cessante nobis re-
mittatis.

CAP. XVI. *Idem* Exoniensi & Vuigornienfi episcopis.*

Testes, quos R. clericos vel laicos vobis nominaverit, Aliquos ad
moneatis, & si opus fuerit, auctoritate apostolica compell-
latis ad perhibendum testimonium veritati. testimoniū
compellen-
dos.

CAP. XVII. *Eugenius tertius.*

Quoties aliqui separantur propter cognationem pro-
pinqunitatis, vel consanguinitatis, tribus testibus adhibi-
tis affirmari debet, qui de eadem consanguinitate super-
sunt: vel a duobus, vel tribus testibus senioribus & melio-
ribus eiusdem loci probari debet. Probatio autem testium
debet fieri duplici iuramento. Testes enim debent iurare, Duplex iu-
ramentum
testium.
se neque priuato odio vel amicitia, neque pro auro, neque
pro aliquo commercio quod habuerint, vel habituri sint,
ad hoc iuramentum esse inductos. Postea debent iurare,
sicut ipsi dicunt, sic se rei veritatem accepisse a maioribus
suis, & ita esse.

CAP. XVIII.

Idem priori & fratribus sanctæ Trinitatis Londensis.

Insuper etiam auctoritate nostra statuimus, vt liceat vo-
bis in causis ecclesiæ vestræ testimonium ferre, dummodo In causa
propria re-
ligiosos ad
testimoniū
admitti.
vnus vel duo ex vobis ad agendum & respondendum insti-
tuantur, quorum testimonium in causis, in quibus actores
vel responsales sunt instituti, debet admitti.

CAP. XIX.

Idem Exoniensi & Vuigornienfi episcopis.*

Ad hoc quod præfati clerici scripta authentica non ha-
bent, quibus muniri possint, præsentium vobis significa-
tione mandamus, vt omnes illos clericos, siue laicos, quos
isti clerici nominauerunt, moneatis, vt rei veritatem &
quæ super ipsa causâ nouerunt, coram vobis aperiant: non
etiam gratia vel timore alicuius, vel odio, in suæ salutis pe-
riculum reticere præsumant.

Concil. Tom. 27.

Aaaa ij

CAP. XX.

*Idem Cantuariensi archiepiscopo, & Cistrensi episcopo.*De testibus
senio con-
fectis.

Retulit nobis A. presbyter, quod cum nimia paupertate laboraret, & quidam ex eis qui pro eo testimonium ferre deberent, super causâ quæ vertitur inter eum & aduersarios suos de ecclesia de * Bertonenſis senio fuerint & ætate confecti, & a vestris partibus valde remoti, eos vestro conspectui præsentare non potest. Quia igitur sollicitudini nostræ incumbit, litibus & contentionibus finem imponere, & vnicique iura sua integra & illibata seruare: præsentibus mandamus, quatenus, si ita est, aliquos prudentes viros & honestos, de quibus plenius confidatis, ad partes illas, vbi est ecclesia super qua controuersia vertitur, mittatis, qui testes idoneos ab vtraque parte productos, appellatione remota, suscipiant: & eorum depositiones diligenter conscriptas vobis reportantes, sub sigillis vestris clausas, vt secundum tenorem earundem attestatorum causam terminare possitis.

CAP. XXI. *Item Lucius tertius.*

Constitutus in præsentia nostra P. diaconus de Buchan, nobis sua assertionem monstrauit, &c. *Infra.* Præterea illud nobis non modicam admirationem adducit, quod purgationem oblatam accipere noluiſti, nisi prius commendafses nomina singulorum, qui iam dictum P. purgare volebant, & de maioribus & ceteris prius inquireret diligenter, tamquam esses ordinationes facturus. Vtinam sic discuteres ordinandos. Sane in purgationibus faciendis cum satis sit, vt illi qui pro purgando exhibent iuramentum, si secundum propriam conscientiam & opinionem iurauerint, quod purgandus, sit a crimine immunis, & bonum exhibuit iuramentum: si purgatores ab ecclesia tolerantur, & sint bonæ famæ in suis ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, procul dubio sunt absque vlla indagine admittendi.

CAP. XXII.

Idem Herefordensi episcopo, & abbati de Forde.

Ex parte A. clerici ad nos est querela perlata, quod

ANNO
CXXXII
1179

ANNO
CHRISTI
1179.

cum ipse ecclesiam de * Calumprum canonice fuisset adeptus, & eam viginti quinque annis & amplius possedisset, mulier quædam H. nomine, ipsum exinde grauibus molestiis & iniuriis laceffiuit, & tandem tacito quod laicus erat, ad * Tofensem episcopum & abbatem de Feruerfham literas nostras apportauit: quod si prædictus A. filius esset illius qui proximo in eadem ecclesia ministrauit, & iure hereditario eam teneret, vel quod publice fornicariam haberet, a prædicta ecclesia profus amoueretur. Tandem vero cum idem miles per interpositam personam præfatam A. presbyterum coram prædictis iudicibus traxisset in causam, quosdam laicos infames & notabiles produxisse dicitur ad testimonium perhibendum, quod videlicet memoratus presbyter, filius illius sacerdotis fuisset, qui proximo in ecclesia ipsa ministrauerat. Licet etiam prædictus A. presbyter assereret illos testes non esse recipiendos, pro eo quod quidam eorum latrones & raptores erant manifesti, quidam vero in alia causa fuerant conuicti de periurio: & se constanter diceret, hoc probaturum, nihilo minus tamen præfati iudices talibus testibus partis aduersæ receptis, eidem presbytero, etiam post appellationem, quam se super hoc interposuisse proponit, reo absente, præscriptam adiudicauerunt ecclesiam, quam nunc præfati militis dapiferi filius detinet occupatam. Quoniam igitur de vobis satis plene confidimus, causam ipsam discretioni vestræ duximus committendam, præsentium auctoritate vobis præcipiendo mandantes, quatenus partibus ante vos conuocatis, super hoc rei veritatem diligenter inquiretis: & si vobis constiterit, quod prædictus presbyter non fuerit legitime per testes idoneos præscripta ecclesia spoliatus, eorundem iudicum sententia, literis etiam confirmationis, si quæ sunt super eadem ecclesia impetratæ, non obstantibus, ecclesiam illam prænominato A. presbytero, contradictione & appellatione cessante, restituatis, ipsumque de cetero non permittatis exinde a supradicto milite vel ab eo qui ipsam ecclesiam tenet, molestari. Si vero res aliter se habet, nihilo minus causam audiatis, & sine debito terminetis. Testes autem si quos idem A. in suæ assertionis testimonium inuocauerit, vt coram vobis super his testimonium perhibeant veritati, monere

Fornicarios
ecclesiasti-
co benefi-
cio spolian-
dos.

curetis, & diligenter inducere diuino intuitu & amore iustitiæ, vt coram vobis testimonium perhibeant veritati, nec quidquam exinde in suæ salutis periculum reticere præsumant.

CAP. XXIII. *Idem B. * Exoniensi episcopo.*

Peruenit ad audientiam nostram, quod Hugo de Kalega & M. vxor eius, in tali sunt linea consanguinitatis coniuncti, quod nullo modo possunt legitime in simul commorari. Vnde quoniam ad hoc magna est discretio adhibenda, fraternitati tuæ, &c. quatenus si aliqui apparuerint, qui possint & velint ipsum matrimonium legitime *impugnare, vtraque parte ante præsentiam tuam conuocata, quanto tempore cohabitauerint, diligenter ac studiose perquiras, & vtrum tempore quo coniuncti fuerint, accusatores siluerint, & eos coniungi debere cognouerint, sollicitè inuestiges. Quod si illos tempore coniunctionis hoc sciuisse & siluisse constiterit, de cetero graue esset eos audiri. Tolerabilius est enim aliquos contra statuta hominum copulatos, coniunctos relinquere, quam coniunctos quoslibet legitime, contra statuta Domini separare. Si vero matrimonium ipsum recenter est contractum, vel notitiam eius tempore contractus ad accusatores non peruenisse constiterit, fama viciniæ & personarum sollicitè perscrutata causam audias, & eam sine canonico studeas terminare.

Non admit-
tendos ad
accusatio-
nem matri-
monii, qui
tempore
contracti
consanguini-
tatis scientes
siluerunt.

* impo-
bare.

PARS IX.

DE SECUNDIS NVPTIIS.

CAP. I. *Vigilensi episcopo.*

VIR autem vel mulier ad bigamiam transiens non debet a presbytero benedici: quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio non debet iterari.

CAP. II.

Idem Exoniensi episcopo; Pars capituli, In literis.

Super illa vero quæstione, qua quæsitum est, an scilicet mulier possit sine infamia nubere infra tempus luctus secundum leges diffinitum, sollicitudini tuæ respondemus, quod cum Apostolus dicat: *Mulier mortuo viro soluta est a le-*

Rom. 7.